

ISSN 1450-5010

ÚJ KÉP

Pedagógusok és
szülők folyóirata

SCHWEIZERISCHE NATIONALBANK
BANCA NAZIONALE SVIZZERA +

2007 június

Pedagógusok és szülők folyóirata
XI. évfolyam 6. szám,
2007. június

Szerkesztőbizottság

/članovi uredništva:

Bori Mária, dr. Gábrity Molnár Irén, Hajnal Jenő magiszter, dr. Hózsá Éva (irodalmi szerkesztő/knjževni urednik), dr. Illés Tibor (Eötvös Loránd Tudományegyetem), dr. Péics Hajnalka, Soós Edit (felelős szerkesztő/odgovorni urednik), Szálas Tímea (szerkesztő/urednik), Szőke Anna, dr. Zsolnai Anikó (Szegedi Tudományegyetem), Beszédes István (műszaki és művészeti szerkesztő/tehnički i umetnički urednik).

A laptanács tagjai/Savet lista:

Miskolczi József (elnök), dr. Bányai János, dr. Pintér János (alelnökök), Grgo Francišković, dr. Horváth Mátyás, Kucsera Géza, dr. Losonczi Alpár, Ninkov Irén, Petó István, Priboj Potrebić Vesna, dr. Szöllősy Vágó László, Varjú Potrebić Tatjana, dr. Zolnai Albert.

Lektor: Bálint Irén.

Rezümé/Rezime:

Tiberije Kopilović, Szálas Tímea.

Szerkesztőség/Uredništvo:

24000 Subotica, Age Mamužića
13/II., tel./fax: (024) 554-184,
e-mail: ujkep@tippnet.co.yu.

Kiadó/Izdavač:

Vajdasági Módszertani Központ
Szabadka, Vojvodanski centar za
metodiku Subotica.

Elnök/Predsednik: Soós Mihály.

Készült/Štampa: Grafoprodukt,
Szabadka/Subotica.

Az Új Kép az interneten:

www.ujkep.net

www.ujkep.tippnet.co.yu

Tartalom

<i>Tantárgyháló 2007</i>	3
<i>Tanulmányok, kutatások</i>	
Dr. Szabó Péter Gábor: Euler 3000	5
Petrik Emese magiszter: A monologikus versszemlélet	13
Merkovity Norbert: A határok kreatív kihívásai – A „nemzeti” internet értelmezése	39
<i>Hivatásunk eszköztárából</i>	
Dr. Szőke Anna: Óvodai gyermekszínházunkról	47
Kály Kullai Károly: Mozaikok – függőség, kapcsolat, kegyelem	58
Nanszákne Dr. Cserfalvi Ilona: A felnőttképzés lehetőségei a tanítóképző főiskolán – Az életen át tartó tanulás	73
<i>(Pedagógus)portré</i>	
Negyela László: Ez a mi hazánk, nekünk itt élünk és halnunk kell – beszélgetés msgr.et.m.art Miocs Józseffel	75
Kopilović Tiberije: Prepiska moje generacije	78
<i>Testi-lelki egészségünk</i>	
Dr. Sági Zoltán: Agresszív késztetések – az erőszak fajtái	81
Contents and summary	84
Számunk szerzői	86

Egyes szám. Ára 100 dinár.

A határok kreatív kihívásai¹

A „NEMZETI” INTERNET ÉRTELMEZÉSE

Merkovity Norbert

„A nem látható környezetről elsősorban szövegesen kapjuk a tudósítást. Ezeket a szövegeket táviratban vagy rádión keresztül közvetítik az újságírók a szerkesztőknek, akik nyomdakész állapotba alakítják. A távirat drága, és a felszerelések nem ritkán korlátozottak.” – így jellemzi 1921-ben WALTER LIPPMANN az újságírást (Lippmann, 1946: 46-47). Hasonló a helyzet ma is, amikor a világ legnagyobb részével egyetemben az információs társadalmat szeretnénk kiépíteni. Az élenjárók (például: Finnország, USA, Svájc, Szingapúr) módszereit jól ismerjük, azonban azt nem tudjuk, hogy a velünk egy szinten, vagy épp mögöttünk haladó országok, régiók, közösségek információs társadalmának építésében mi történik. Ebben a kérdésben Lippmann jellemzése a XXI. századra ugyanúgy érvényes, mint érvényes volt korára. Éppen hogy sikerül értelmezni egy új jelenséget a digitális környezetben, amikor már jön is a következő, ezzel az újdonság felé fordítva a tudományos értekezések figyelmét, s közben már nem marad idő megnézni a hasonló történéseket a „szomszédban” is. Ez nem is lenne gond, ha egy-egy témát valóban sikerülne teljesen kibontani. Így, ami az egymás mellett fejlődő és építkező információs társadalmakat illeti, azt mondhatjuk, hogy a McLuhani értelemben vett globális falunk még csak hírét sem láttuk, helyette inkább testre szabott, jól elkülönített, nemzeti kunyhókat kapunk (CASTELLS, 2005).

Manapság a digitális technikák használata nem újságírói, szerkesztői vagy technológiai hozzáértés, hanem elsősorban attitűd kérdése. Annak az attitűdnek, amely

Kulcsszavak:

- digitális technikák,
- a civil média,
- iPodok és iTunes,
- projektidentitás

Ovaj napis je skraćena verzija jednog šireg projekta koji je prezentiran na naučnoj konferenciji u Segedinu pod nazivom „Audio-vizualna edukacija novinara na fakultetu u Segedinu i Novom Sadu”. Autor je napis naslovio kao „kreativni izazovi granica »nacionalnog« interneta”. Dešavanja u sferi primene digitalne tehnike i interneta su nezaustavive sa neiscrpnim mogućnostima. Vredno je pažnje napor autora putem kojih sumira viđenje stručnih autoriteta i opisuje modalitete primene. Medijska propulzivnost i potrebna brzina u polit-

¹ Az írás rövidebb változata (*És mi lesz a folytatással?* címen) elhangzott 2007. május 11-én a Szegedi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszéke által szervezett „Audiovizuális újságíró-oktatás a szegedi és az újvidéki egyetemen” című projektzáró konferencián.

čkim kampanjama i naravno cenovni izraz svega toga čini savremene mogućnosti veoma prijemućivim za korisnike. U pitanju je izmena atituda pri odnosu prema darostima tehnike. Pored brojnih novina, povećanog kapaciteta i brzine prenosa informacija autor se osvrće i na pitanje „preskakanja“ granica i na razne načine postavljene prepreke. U poređenju Mađarske i Vojvodine primetan je ozbiljan zaostatak na štetu Pokrajine kako u broju kompjutera tako i procenta korisnika određene dobi. U ovom slučaju prednost je uslov bržeg razvitka, a zaostatak može da se potencira i stvori jaz između država, kada je u pitanju napredak.

az újítást, az új tartalmakat helyezi a mára már elavulttá váló személyes honlapok, portálok, kapuőrök elé. Amíg pár évvel ezelőtt arról beszéltek az internet- és médiakutatók, hogy a hagyományos média és nem utolsó sorban a politika hogyan fognak teret nyerni az új médiumon, addig mára a felhasználó (a személyes tartalmak, a civil média, a social networking (ismertségi hálózat), a tagging (címkézés), a blogok, a podcastok, a *Wikipedia*... egyszóval a web 2.0) jelenti az internetet és a hozzá kapcsolódó más eszközöket.

Arról, hogy mit jelent a web 2.0, egyáltalán létezik-e ilyen, komoly viták folynak. Jelen írásomban nem célom igazságot tenni², azonban az biztos, hogy amíg a 90-es években TIM BERNERS-LEE elképzeléseinek megfelelően az olvasott webről beszéltek a tudósok, addig mára az írott-olvasott web került a tudományos diskurzus középpontjába. LEV MANOVICH a következő hasonlattal szemléltette az új weben zajló folyamatokat: „Az információ mennyiségének drasztikus növekedése – amit az internet csak tovább gyorsított – alapvető újdonságot is hozott. Képzeljünk el egy hegyoldalon lefolyó vizet: ha a víz mennyisége folyamatosan nő, a víz újabb és újabb utakat talál magának, ezek pedig idővel egyre inkább kiszélesednek. Valami hasonló történik az információ mennyiségének növekedésével, azzal a különbséggel, hogy az információ útjai egymással is mind kapcsolatban állnak és egyszerre minden irányba haladnak: felfelé, lefelé, oldalra” (Manovich, 2007: 79). Ebből a hasonlatból kiindulva a web 2.0 elsősorban a felhasználó által generált tartalmakat jelenti. Olyan tartalmakat, amelyek nem biztos, hogy sokak által nézettek, olvasottak, letöltöttek vagy véleményezettek lesznek, de minden esetre publikussá válnak mások számára, amit a későbbiekben tovább változtathatnak.

A web 2.0 általában csak egy ötlet. Például annak az ötlete, hogy mi lenne, ha az emberiség tudásanyagát egy online szerkeszthető enciklopédiában maguk az internethasználók gyűjtenék össze. Ez a gondolat 2001 környékén fogalmazódott meg JIMMY WALESben, aki nagyon gyorsan felépítette a *Wikipediát*, amelyből rengeteg felhasználó nyeri – hol pontos, hol pontatlan – információit munkájához. A kétes tartalom ellenére azt mondhatjuk, hogy új módon és formában szerkesztett információkról van szó, amelyeket az eddigiektől eltérően veszünk tekintetbe és öntünk formába. Nap mint nap interaktív médiumok sorát használjuk, amelyek a bitek lingua francájának köszönhetik közérthetőségüket (NEGROPONTE, 2002).

A CIVIL MÉDIA ESZKÖZEINEK ELŐNYEI AZ OKTATÁSBAN

Hasonló vezérgondolat indította el az első blogszolgáltatókat 1999-ben, amelyek az ismert 2001. szeptember 11-i események kapcsán érkeztek meg fénykorukba, amikor emberek millió nem tudtak a már bejáratott online friss hírforrásaikhoz jutni azok túlterheltsége miatt. Ekkor, a helyszínen tartózkodók, az információhoz jutók, vagy éppen az online médiumok szerkesztőségi tagjai tájékoztatták az embereket blogjaikon keresztül. Ez a dátum nem a hagyományos média történelmébe kerül be, hanem a civil média születését, újjászületését jelzi. Az eredmény az lett, hogy a 2004-es amerikai választásokon már JOHN KERRY demokrata elnökjelölt kampányblogot vezetett. Ezt a kampányfogást vette át TONY BLAIR 2005-ös miniszterelnöki kampá-

² Amióta 2005-ben Tim O'Reilly megalkotta a web 2.0 kifejezést, azóta a fogalom folyamatosan viták kereszt-tűzben áll. A terminus létjogosultságát tagadók egyik kérdése, hogy amennyiben létezik 2.0, akkor lennie kell 1.0-nak is? Erre a válasz az szokott lenni, hogy a 2.0-át az 1.0-val szemben azon felhasznál-

nyában, majd a 2006-os országgyűlési választások előtt GYURCSÁNY FERENC is. Mindezt úgy teheték meg a politikai pártok/jelöltek, hogy a digitális hálózatokon nem kellett reklámidőt fizetniük, és az őket olvasóknak sem kellett reklámokat nézniük az információért cserébe. A végeredmény az lett, hogy a hagyományos média új vetélytársra lelt. Új véleményformálók, új „távirati irodák”, új hírközpontok születtek. Az ezeket írók kiléte többnyire ismeretlen a felhasználók és akárcsak a régi médiumok számára is. Ha mégis ismertek lesznek a hagyományos médiában, azt legtöbbször a digitális hálózatokon befutott népszerűségüknek köszönhetik, új értelmet adva ezzel ANDY WARHOL híres mondásának, miszerint a jövőben mindenki híres lehet tizenöt percre.

Van még egy dolog, amit a hagyományos média az újjal ellentétben nem tud – nem képes a közönség széles spektrumait megszólaltatni. Ez alól talán az egyetlen kivétel a rádió. Annak is egyik különleges formája az úgynevezett talk rádió, ahová a különböző, nem vagy gyengén szerkesztett, élő műsorokba azok telefonálhatnak be, akiknek jól esik. Magyarországon az ilyen hallgatót rádiós körökben „különleges állatfajnak” nevezik. Ezzel a műsorvezetők arra utalnak egyrészt, hogy a legtöbb hallgató valójában csak a társasági élet hiányát igyekszik így kompenzálni. Másrészt egy különleges pszichikai állapotot feltételez az, hogy valaki egy téma kapcsán felemelje a kagylót, és ország-világ füle hallatára előadja véleményét. Jellemző, hogy a kezdeti időkben hasonló szavakkal jellemezték az első internet felhasználókat (és függőket), akikről nem tudták elképzelni, hogy miért kattintgatnak annyit a haszontalan világhálón. Pedig mindkét eset egyfajta közösséget jelent, persze mást, mint amiket a mindennapi életből ismerünk. Ma azt mondanánk rájuk, hogy egy virtuális közösség tagjai. Dan GILLMOR HOWARD KURTZra, a *Washington Post* újságírójára hivatkozik, aki szerint a talk rádiók voltak azok, amelyek előrevetítették a blog-jelenséget. Szerinte mindkét médium nagy számban ér el, és kapcsolódik olyan emberekhez, akik nem jutnak szóhoz a mainstream médiában (Gillmor, 2004).

Persze a politikusok sem kapnak mindig annyi időt a mainstream médiában, mint azt szeretnék. Vagy ha mégis, akkor rengeteg pénzt kell költeniük a szereplésért. Amikor a média huzamosabb ideig egy-egy kiélezett fókusztemát szerepeltet napirenden, mint amilyen egy választás, a politikusoknak sokkal fontosabb lesz eljuttatni minden üzenetet a választókhoz. Korábban újsághirdetések, fizetett interjúk, fizetett televíziós szereplések útján tudtak gyorsan és hatékonyan üzenetet továbbítani. Manapság a politikusok is az új médiát választják annak lehetőségeként, hogy megkerüljék, és nem utolsó sorban megspórolják a hagyományos média kapuőreit, hatalmas figyelemhez juttatva ezzel olyan új kommunikációs formákat, mint amilyen a blog, ahol különösebb szerkesztői ellenőrzés nélkül, minden eddiginél gyorsabban közzétehetik információikat. A kapuőröknek pedig nem marad más választásuk, mint követni az online eseményeket.

A politikusok blog és más digitális eszköz használatát vizsgálva, mind a tudományos életben, mind az egyetemeken évente több írás születik a témában. Az oktatásban viszont nem csak szakdolgozatok, évfolyamdolgozatok témájaként jelentkezik a blog. A külföldi (felső)oktatásban már ismertek azok a közösségi oldalak, amelyeknek az a céljuk, hogy az oktatók és hallgatók által írt blogokat, úgynevezett kurzusblogok formájában kapcsolják össze. Ez az edutainment egyik formája. Olyan

nálók tömeges megjelenése jelenti, akik új tartalmakat hoznak létre. Ugyanakkor mi van azokkal a felhasználókkal, akik már a web 1.0 idején is új tartalmakat teremtettek, vagy akiknek kimondottan ez a foglalkozásuk? Őket hova kell sorolni? Ezek a kérdések még csak sűrölják a web 2.0-vel kapcsolatban a pozitivisták és az azt tagadók véleménykülönbségeit, azonban úgy gondolom, hogy megválaszolásuk már önmagában nehéz feladat.

multi-user platformról van szó, ahol mindenki egymástól függetlenül írhatja meg gondolatait az adott témával kapcsolatban, de van egy központi oldal, ahol ezek az blogbejegyzések találkoznak³.

Ha keresünk, akkor Magyarországon is megtaláljuk a hasonló kezdeményezéseket. Legjobb tudomásom szerint egyelőre két ilyen próbálkozás van, az egyiket a Pázmány Péter Katolikus Egyetem kommunikáció szakosai írják oktatójukkal⁴, míg a másikat Szegeden az Információs Társadalom kurzus keretében⁵. Ez utóbbinál a cél az volt, hogy a hallgató saját ütemét tartva óráról-órára beadandókat írjon. Ezeket azonban – a digitális technikák lehetőségeit kihasználva – nem „offline” adják be a hallgatók, hanem blogbejegyzés formájában, ahol linkekkel lehipotézizálják, képekkel, videókkal, hangokkal alátámaszthatják állításait. Majd hozzászólások formájában vitába szállhatnak egymással, illetve akár az oktatóval is. A hagyományos módszerrel ellentétben ez a módszer egyrészt azonnali visszacsatolásra ad lehetőséget, másrészt megspórolja az órák elejéről azt az időt, amikor az oktató személyesen mondja el a véleményét az írásokról. Harmadrészt pedig lehetőséget ad azon hallgatóknak, akik a digitális szakadék túloldalára kerültek, hogy felzárkózzanak társaikhoz, ledolgozzanak valamit digitális írástudatlanságukból.

Vádolhatjuk ezt a módszert azzal, hogy az edutainment fogékonnyá teszi az oktatást a bulvár témákra, beszivároghatnak az alacsony/populáris kultúra termékei, amelyek nem kapcsolódnak szorosan egy-egy kurzushoz vagy az egész oktatási rendszerhez (GYÖRGY, 1998). Azonban azt kell mondanom, hogy nem látom a különbséget a *Szomszédok*, vagy a *Barátok közt* népszerű sorozatok megjelenése, befogadása és a digitális kor hősei között. Mindkét típus megtalálta a maga helyét a tudományos diskurzusokban.

KIKKEL KAPCSOLÓDJUNK ÉS HOGYAN?

NICHOLAS NEGROPONTE a *Digitális létezés* című könyvében leír egy történetet, amit SEYMOUR PAPERT matematikus mesélt neki egy „tizenkilencedik századi sebészről, aki varázslatos módon egy modern műtőben találja magát. A doktor semmiről nem tudná, hogy mi, nem tudná, hogy mit tegyen, hogy miként segédkezzen az operációban. A technikai fejlődés olyannyira megváltoztatta a sebészet gyakorlatát, hogy emberünk azt sem tudná, hol van. Ha azonban egy tizenkilencedik század közepi tanár jelenne meg napjaink iskolájában, kisebb tárgyi nüanszoktól eltekintve ott tudná folytatni, ahol huszadik századvégi kollégája abbahagyta. Nincs alapvető különbség a mai és a százötven évvel ezelőtti tananyag és a tanítási módszerek között. A technika alkalmazása körülbelül ugyanazon a szinten áll” (Negroponte, 2002: 173). Negroponte egy 90-es évek végi felmérésre hivatkozik, amely szerint az amerikai tanárok 81%-a az információs technika egyetlen vívmányát tartja fontosnak: a fénymásolót, amely tele van papírral. Érdemes lenne felmérni, hogy a kétezres években milyen a tanárok hozzáállása. A technikai fejlődést tekintve a fénymásoló helyett ma lehet, hogy nyomtatót mondanának. Próbálkozások ugyan vannak, a magyar média folyamatosan beszámol róluk: elektronikus napló, sms értesítés az osztályzatokról, webes adatbázisok stb. Látni kell azonban, hogy a webes adatbázisokon kívül (amit

³ Ilyen oldalak pl.:
<<http://edublogs.org/>>
vagy <<http://21classes.com/>> (utolsó elérés:
2007. május 27).

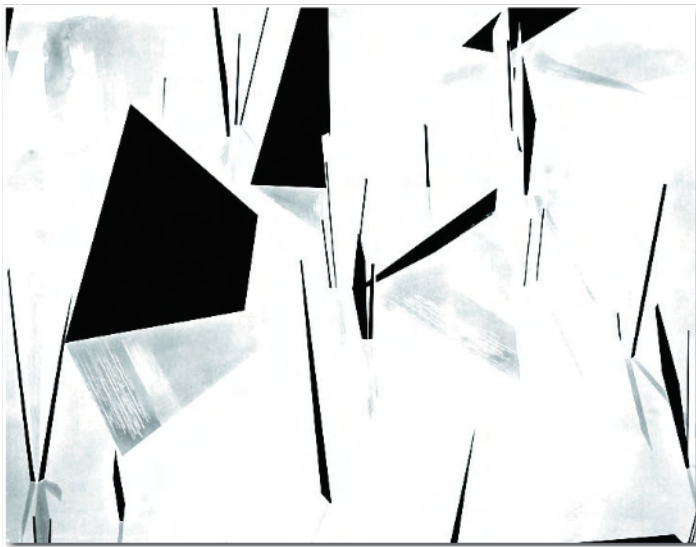
⁴ A kurzusblog elérhető:
<<http://kommunikacio.btk.ppke.hu/internet/>>
(utolsó elérés: 2007.
május 3.).

⁵ Az órát a hallgatók a szabadon választható kurzusok keretében választhatják. A teljesítés feltétele a kurzus tematikájához kapcsolódó bejegyzések írása. A kurzusblog elérhető:
<<http://infstars.extra.hu/>> (utolsó elérés:
2007. május 28).

a felsőoktatásban sikerült meghonosítani) nincs egy olyan digitális eszköz, amely mindenhol teret nyert volna. A fénymásoló és a nyomtató között áll még az oktatás technika használata.

Ezt a hozzáállást kell elkerülni, amikor azon gondolkodunk, hogy az anyaország és Vajdaság között hamarosan életbelépő schengeni határok bürokratikus falát kikerülve hogyan lehetne az információs kor vívmányait hasznosítani a mai össznemzeti tudományos életben és az oktatásban. Véleményem szerint, ha az információs társadalom, akár kisebbségi, akár nemzetállami fejlődését vizsgáljuk, akkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül a lemaradókat, nem engedhetjük meg magunknak, hogy a tudományos diskurzusokban, amikor nemzetéről beszélnek, akkor csak az ország-határig értelmessék a nemzetet ezek az írások. Tehát nem csak a Magyarországon belüli kapcsolatokra gondolok, hanem a határok túloldalán élő (különös tekintettel Vajdaságra), anyanyelvében azonos tudásközpontokra, ha az információs társadalmat szeretnénk a tudományos vizsgálatok nagyítója alá tenni. A magyarországi vizsgálatokból hiányzik ugyanis a visszatekintés, amikor az információs társadalom eddigi fejlődését tárgyalják, így könnyű elsiklani olyan kérdések mellett, amelyeket még nem sikerült alaposan megvizsgálni. Ezt a visszatekintést segíthetné elő, ha a tudományosság és az oktatás (elsősorban a felsőoktatás) szintjén kapcsolatokat építhetnénk ki. Ilyen vizsgálatok tárgyai lehetnek például a politikai marketing megjelenése az interneten, a médiahack új formái, a tömegek igénye a blogtípusú írásokra vagy a „Szalacsi-jelenség⁶” értelmezése. Előny lenne mindegyik fél számára, hogy ezúttal szemlélőként vizsgálhatná a digitális alakulását.

Amikor a kapcsolattartási lehetőségek között keresgélünk, arra a válasza kell jutnunk, hogy az internet már „feltalálta” a lehetséges módot. Ez pedig nem más, mint egy közösségi alapon működő, a projektben résztvevők által tulajdonolt és szerkesztett honlap lenne, ahol ütközhetnének a digitális kultúrák eltérő és hasonló

⁶ Internetnek köszönhető hírnév.

szokásai, jelenségei, megoldásai. Azonban itt nem csak (újságot helyettesítő) blogot vezetnének, úgy ahogy azt az előző részben kifejtettem, hanem mellette annak audio formáját: podcastot, mint rádióadást és videó formáját: vlogot, mint tévéadást. Ez utóbbi kettő a médiatudományi tanszékek érdeklődésére számíthat, míg a blog a társadalomtudományok széles körét érintheti. Mivel a vlog a YouTube videomegosztó oldalon (és magyar társainak⁷) köszönhetően széles körben ismert, ezért csak a podcastra térek ki jelen írásomban, amely Magyarországon méltatlanul elhanyagolt internetes kommunikációs forma.

A podcast szintén gyors, és visszacsatolásra képes kapcsolattartási lehetőség, amely teljesen ingyenes szolgáltatás. Működésének elsajátítása nem nehezebb, mint megtanulni hogyan kell feltölteni egy képet az internetre. Az ily módon feltöltött audio fájl meghallgatása, vagy letöltése pedig egyszerűbb, mint megtekinteni vagy letölteni egy videó fájlt.

Maga a szó a broadcasting (műsorsugárzás) és az iPod (az Apple sikeres multimédia-lejátszójának neve) keresztezéséből született. BEN HAMMERSLAY újságíró használta először. Maga a technika rendkívül fiatal. 2001-ben kezdték el fejleszteni az Egyesült Államokban, és három évvel később következik be az első robbanás, főleg a már említett iPodok és az arra épülő iTunes sokoldalú zenelejátszó tömeges elterjedésének köszönhetően. A *New Oxford American Dictionary* a 2005-ös év szavának kiáltotta ki. Az ő meghatározásuk szerint a podcast 'az internetről hordozható hanglejátszóra letölthető rádióadás vagy hasonló műsor'⁸. Ebben a meghatározásban találjuk azt az elemet, ami miatt érdekes lehet a számunkra a podcast: „rádióadás”. Azzal a különbséggel, hogy amíg a webrádiókat streaming⁹ útján és legtöbbször élőben hallgathatjuk, addig a podcastnál saját választásunk alapján dönthetjük el, hogy melyik anyagot hallgatjuk meg. Mi magunk, a felhasználók, választhatjuk ki a nekünk legjobban tetsző, megvágott podcast-adást, amit aztán meghallgathatunk az interneten, vagy letölthetünk – általában mp3 formátumban – a gépünkre, esetleg valamilyen hanghordozóra. Így teljesen mindegy, hogy földrajzilag hol tartózkodik az ember, mert ha internet közelében van, és rendelkezik a szükséges jogosultságokkal, akkor nem csak le, hanem fel is tud tölteni audiofájlt.

Ami a feltöltés előtti munkafolyamatot illeti, az ugyanúgy történik, mint ahogy az újságírók a rádiós anyagot készítik. Szükség van egy ötletre, egy felvevőre, mikrofonra, majd egy nyersanyagra. Ezt a nyersanyagot a hagyományos módon kell megvágni és elmenteni mp3 formátumba. Az így kapott anyagot már csak fel kell tölteni az internetre. Ebben segítségünkre lehetnek az interneten fellelhető „podcast-készítő” oldalak, mint például az odeo.com, indiepodcasting.com, podshow.com vagy a podcast.net. Ezek mindegyikén, amellet, hogy az adott oldalra is feltölthetők az anyagok, kapunk egy html kódot, amit beilleszthetünk a weboldalunkra. De kis ötletességgel elkészíthető egy saját podcast-készítő is. Innen kezdve pedig már csak a reakciókra kell várni. Dan Gillmor írja: „az interneten az alapján leszünk megítélve, hogy mit tudunk, és mit osztunk meg. Most, a történelem folyamán először megvan rá a lehetőség, hogy a visszajelzések globálisak legyenek és szinte azonnaliak” (Gillmor, 2004: 237). Talán itt az ideje, hogy ez ne csak nemzetállam, mint geopolitikai egység terében legyen működtethető, hanem szomszédos országok tekintetében is.

⁷ Pl.: Videa, Videobomb, Freevlog.

⁸ A teljes cikk és a fordítás eredetije megtalálható az Index oldalán <<http://index.hu/tech/net/pc1208/>> (utolsó elérés: 2007.05.26).

⁹ Multimédia információ, amely általában tömörítve, interneten keresztül jut el a számítógépre. A legtöbb internetes rádió és televízió streaming útján sugároz a világhálón.

A JELSZÓ: PROJEKTIDENTITÁS

Ezek szerint visszaértünk oda, hogy amire szükség van, az nem más, mint egy egységes weboldal, amelyre bárholnan fel lehet tölteni, a főoldalra össze lehet ollózni mindazt, ami a kulturális különbségek, információs fejlődés, politikai kommunikáció és marketing, tudományos eredmények, technikai megoldások(...) szempontjából érdekes lehet. Hogy az oldal .hu, .co.yu, .eu, .info vagy .edu végződésű lesz-e, az már csak megállapodás kérdése.

A webes alkalmazások használatát tekintve napestig lehetne sorolni az ismert személyek és intézmények listáját, de hogy csak párat említsek, a blog, podcast és a vlog előnyeit FRANCIS FUKUYAMA¹⁰; a BBC, a *Daily Telegraph* vagy a CNN; HILLARY CLINTON, BARACK OBAMA¹¹ és JOHN EDWARDS amerikai elnökjelöltek is felfedezték. Persze az egyetemek sem maradnak le, például a Yale-en, vagy a Massachusetts Institute of Technology-n (MIT) oktatott tárgyak egész sorát lehet letölteni podcastként és vlogként. Ismert emberek és szervezetek választották a szokásos profiljukon túl, hogy ilyen módon tartsák a kapcsolatot a világgal. Észrevehető, hogy a felsoroltaknak valamilyen módon közük van a tudás-elítthez. Vagy már oda tartoznak, vagy ott választják ki a jövő elitjét. Ez annak tudható be, hogy a tudás az információs korban elsősorban digitális hozzáértést igényel, ami a fentebb említettek egyik fontos jellemzője.

A digitális technológiát használók (erősen válogatott) sorát végignézve látható, hogy a tudományos élettől a politikáig, a médiától az oktatásig sokan döntöttek úgy, hogy átlépve az államhatárokat sokkal nagyobb közegnek kívánnak szólni. Ennek egyik oka, hogy a ma társadalma nyitottabb, ezért jobban fogadja az „idegen” társadalmak reakcióit. Daniel Bell szerint az iparosított társadalommal ellentétben ma az elit kiválasztásánál fontos szerep jut a tudásnak és a technikai hozzáértésnek. Ezt a tendenciát követve „a kiválasztási eljárás egyre inkább az oktatási rendszernek jut, mint a továbbjutást korlátozó vagy megengedő zsiliprendszer. Ennek eredményeképp súlyosan megnőtt a nyomás az oktatási rendszerekre, hogy előkészítsék és kiadják a „meghatalmazólevelet” azok számára, akik a társadalmi mobilitás mozgólépcsőjén feljebb szeretnének jutni. A posztindusztriális társadalomban a technikai elit tulajdonképpen egy „tudás-elit”: az intellektuális intézmények berkeiben – kutatói szervezetek, kórházi komplexumok, egyetemek stb. – hatalommal rendelkeznek, a szélesebb világban, ahol az irányelvek fogalmazódnak, azonban csak befolyása van. A politikai kérdések egyre kibogozhatatlanabbul összeolvadnak a technikai dolgokkal (a katonai technológiától a gazdaságpolitikáig). Ebben a felállásban a tudás-elit szerepe, hogy megfogalmazza a problémákat, új kérdéseket vessen fel, és a válaszok technikai alapjait megteremtse” (Bell, 2001: 28). Bell azonban hozzát teszi, hogy nem a tudás-elit lesz az új hatalom-elit, mint ahogy egy nemzeti, az Európai Unió határain átnyúló együttgondolkodásnak sem az lenne a célja, hogy új hatalmat teremtsen. A fentebb vázolt projekt feladata elsősorban a Bell által leírt problémák megfogalmazása, kérdések felvetése és válaszok keresése, illetve az információs társadalom jelenségeinek múltját, jelenét és jövőjét illető diskurzusok megjelenítése lehetne.

Castells szavát használva, projektidentitást¹² hozhatunk létre, ami annyit jelent, hogy a meglevő kulturális építőanyag felhasználásával mintegy újólag meghatároz-

¹⁰ Amerikai filozófus, aki gyorsan észreveszi a változásokat, és értekezéseiben lereagálja azokat. A történelem vége című könyv szerzője.

¹¹ Az amerikai demokráta párti Barack Obama egy alternatív kampányvideó segítségével szállt síkra Hillary Clinton ellen, aki a közvéleménykutatások alapján jelen pillanatban is a párt vezető elnökjelöltje. A videó megtekinthető: <<http://www.youtube.com/watch?v=6h3G-IMZxjo>> (utolsó elérés: 2007. március 27.).

¹² Castells erre példaként azt hozza, amikor a feminizmus alapjaiban megkérdőjelezi a patriarchátus rendszerét. Az írásomban nem ilyen éles váltásra gondolok. Egyszerűen szemléletváltás az, amit a fogalom alatt értek, a castelli értelemben vett projektidentitás lágyabb formáját.

hatjuk helyünket Európa határán. (Castells, 2006) Elődeink 1996-ban az interneten B92 hallgatók lehettek. Ők, amikor a milosevityi rezsim lekapcsoltatta az adójukat, követték a rádiót az interneten, ahol folytatta adását. Közülük nem kevesen akkor tanultak meg e-mailt, képet, hangot, videót küldeni a világhálón keresztül, a nyugat figyelmét az elhallgatott rádióra fordítva. Az ő nyomásuknak is köszönhetően a B92 visszakapta frekvenciáját. (SHAPIRO, 1999) Az eset jól mutatja, hogy a digitális térben a schengeni határok, a tiltások, a nyelvi akadályok nem jelenthetnek többet, mint kreatív kihívást, amit a modern technika legyőzhet. Magyarországról a Zengő hegyen építendő NATO lokátor lehet hasonló példa, amikor sok más esemény mellett az interneten szerveződő ellenvéleményeknek köszönhetően változtatott véleményt a kormány és az euroatlanti szervezet¹³.

Tovább kutakodva az internetes múltban, találhatnánk olyan történéseket, amelyek hasonlóságot mutatnának. De ha a jelenében kutatunk, és csak Magyarországot és Vajdaságot hasonlítjuk össze, akkor is érdekes egybeeséseket találunk. A World Internet Project 2006-os magyar és a CePIT által készített „Internet Szerbiában 2006”¹⁴ vajdasági adatait összehasonlítva a következőket láthatjuk: míg Magyarországon a háztartások számítógép-ellátottsága 38, addig Vajdaságban 36 százalék. Amíg Magyarországon a 14 év feletti lakosság 36 százaléka használja az internetet, addig Vajdaságban a 15 év feletti 19 százaléka. A számok lesújtóak, de érdemes rajtuk elgondolkodni. Mi várható majd akkor, amikor Magyarország eléri, hogy a háztartások közel felében legyen számítógép? Vagy mi lesz akkor, amikor Vajdaságban az internethasználók száma átlépi a 35 százalékot? Miért eshet meg az, hogy az egyik országban lelassul a fejlődés, míg a másikban felgyorsul? Ezen kérdések megválaszolására a lehetőség a kezünkben van, a többi már csak azon múlik, kihasználjuk-e.

IRODALOM

- Bell, Daniel (2001): „Az információs társadalom társas keretrendszere”. In: Információs Társadalom, 2001. december, 3-33.
- Castells, Manuel (2005): *Az információ kora – Gazdaság, társadalom és kultúra* I. kötet: A hálózati társadalom kialakulása. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Castells, Manuel (2006): *Az információ kora – Gazdaság, társadalom és kultúra* II. kötet: Az információs korszak. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Dr. Dessewffy Tibor, Dr. Fábián Zoltán (szerk.) (2006): *A digitális jövő térképe – A magyar társadalom és az internet*. Budapest: Ithaka.
- Gillmor, Dan (2004): *We the Media*. Sebastopol: O’Reilly Media.
- György Péter (1998): *Digitális éden*. Budapest: Magvető.
- Lippmann, Walter (1946): *Public Opinion*. New York: Penguin Books.
- Manovich, Lev (2007): „Remixelhetőség”. In: Halácsy Péter, Vályi Gábor, Wellman, Barry (szerk.): *Hatalom a mobil-tömegek kezében*. Budapest: Typotex, 79-90.
- Negroponte, Nicholas (2002): *Digitális létezés*. Budapest: Typotex.
- Petrović, Milina et al. (szerk.) (2006): *Internet u Srbiji 2006 – Empirijska studija PC i internet penetracije*. Beograd: BOŠ. *A podcast az év szava*, 2005. <<http://index.hu/tech/net/pc1208/>> (utolsó elérés: 2007. 05. 02.).
- Shapiro, Andrew L. (1999): *The Control Revolution – How Internet is Putting Individuals in Charge and Changing the World We Know*. New York: Public Affairs.